

Asia: VN/27681/2025

Lausuntopyyntö sosiaali- ja terveydenhuollon valvonnasta annetun lain kehittämistarpeiden arviomuistiosta

Lausunnonantajan lausunto

Kommenttinne arviomuistion luvusta 5 (Valvontalain 1 luku Yleiset säännökset)

Valvontalain 2 §:n 2 momentin mukaan lakia ei sovelleta sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstöä vuokraaviin yrityksiin. Henkilöstöä vuokraavien yritysten rajaamista soveltamisalan ulkopuolelle on perusteltu sillä, että niiden toiminnassa ei ole kyse sosiaali- ja terveystalvelujen tuottamisesta tai toteuttamisesta (HE 299/2022 vp, s. 65). Henkilöstöä vuokraaviin yrityksiin ei näin ollen sovelleta omavalvontaan sisältyvää oikeutta ja velvollisuutta tarkastaa iäkkäiden ja vammaisten henkilöiden sosiaali- ja terveystalveluissa työskentelevien työntekijöiden rikosrekisteriote.

Tempore Henkilöstöpalvelut Oy (jäljempänä Tempore) ja Onvire Oy (jäljempänä Onvire) esittävät, että valvontalainsäädännössä tulisi huomioida myös iäkkäiden ja vammaisten henkilöiden parissa työskentelevä vuokrahenkilöstö. Nykyinen lainsäädäntö ei mahdollista vuokrahenkilöstölle oikeutta saada rikosrekisterilain (770/1993) 6 §:n 4 momentissa tarkoittamaa Oikeusrekisterikeskuksen myöntämää rikosrekisteriotetta. Rikosrekisteriotteen tarkastusoikeus tulee säätää vuokratun työntekijän työnantajalle.

Tarkastusoikeuden on oltava riippumaton vuokratyöntekijän työsuhteen kestosta, eikä rikosrekisteriotteen tarkastamisoikeutta saa sitoa työsuhteen määräaikaisuuteen tai lyhytkestoisuuteen. Vuokratyösuhteet ovat tyypillisesti toistuvia ja lyhytkestoisia. Temporella ja Onvirellä työskenteli vuonna 2025 yhteensä 14 231 eri vuokratyöntekijää, työsuhteita oli 328 069. Työsuhteista 98 % oli 1–3 päivän kestoisia. Mikäli rikosrekisteriotteen tarkastaminen sidottaisiin työsuhteen kestoon, vuokratyöntekijä voisi tosiasiallisesti työskennellä toistuvasti ja pitkällä aikavälillä ilman, että hänen rikosrekisteriotettaan tarkastetaan lainkaan. Tällainen tilanne ei vastaa sääntelyn tarkoitusta ja heikentää rikosrekisteriotteen tarkastamisella tavoiteltua suojaa.

Tempore Henkilöstöpalvelut Oy:n asiakasorganisaatioilleen syksyllä 2025 järjestämän kyselyn perusteella hyvinvointialueet ovat katsoneet edellä mainitun tilanteen vaarantavan asiakas- ja potilasturvallisuutta. Asiakaskysely osoitti lakimuutostarpeen rikosrekisteriotteen tarkastamisoikeuden laajentamisen sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstöä vuokraaviin yrityksiin kiireelliseksi ja kriittiseksi hyvinvointialueiden valvontavastuun toteuttamisen osalta.

Nykytilanne, missä henkilöstövuokrausyrityksillä ei ole oikeutta pyytää eikä tarkastaa rikosrekisteriotetta iäkkäiden ja vammaisten henkilöiden parissa työskentelevältä henkilöstöltään, tekee mahdolliseksi myös yritysten osallistumisen hyvinvointialueiden kilpailutuksiin, joissa on määritelty vaatimukseksi rikosrekisteriotteen tarkastaminen.

Asiakas- ja potilasturvallisuuden turvaamiseksi on tarpeen harkita, että lain 28 § ulotettaisiin myös henkilöstöä vuokraaviin yrityksiin. Muilta osin valvontalain sääntelyä ei kuitenkaan ole tarkoituksenmukaista ulottaa henkilöstöä vuokraaviin yrityksiin valvontalain esitöissä todetuin perusteluin.

Kommenttinne arviomuistion luvusta 6 (Valvontalain 2 luku Palveluntuottajaa ja toimintaa koskevat edellytykset)

Valvontalain 9 §:n 1 momentin mukaan palveluntuottajan asiakas- ja potilastyöhön osallistuvaan henkilöstöön voi tarvittaessa sisältyä vuokratyönä tai alihankintana toiselta palveluntuottajalta hankittu sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöstö. Tällöin edellytyksenä kuitenkin on, että kyseinen sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstö toimii työsopimuslain (55/2001) 1 luvun 7 §:n 3 momentissa tarkoitetulla tavalla palveluntuottajan johdon ja valvonnan alaisena tai muun sopimuksen perusteella palveluntuottajan ohjauksessa.

Laissa vuokrahenkilöstön ja hankitun työvoiman käsitteet jäävät avoimiksi, eivätkä lain yksityiskohtaiset perustelut tarjoa asiaan enempää selvyyttä (esim. HE 299/2022 vp, s. 28). Säädosvalmistelussa tulisi kiinnittää huomiota erityisesti vuokratyövoiman tai hankitun työvoiman määrittelyn selkeyttämiseen, erityisesti miten hankinta ja henkilöstövuokraus eroavat toisistaan. Verolainsäädäntö ja verotusta koskeva viranomaisohjeistus eroavat jossakin määrin valvontalain tulkinnasta, mikä aiheuttaa epäselvyyttä hankitun ja vuokratun henkilöstön osalta. Epäselvyydellä on olennainen merkitys arvonlisäverotuksen kannalta, koska sovellettava ALV-käsittely vaikuttaa suoraan ostajan ja myyjän verovelvollisuuteen sekä valtion verotuloihin

Kommenttinne arviomuistion luvusta 7 (Valvontalain 3 luku Palveluntuottajien ja palveluyksiköiden rekisteröinti)

Ei lausuttavaa.

Kommenttinne arviomuistion luvusta 8 (Valvontalain 4 luku Oma-valvonta)

Valvontalain 28 §:ssä säädetään palveluntuottajan velvollisuudesta ja oikeudesta pyytää työhön otettavalta henkilöltä nähtäväksi rikosrekisterilain (770/1993) 6 §:n 4 momentissa tarkoitettu

rikosrekisteriote. Palveluntuottaja voi vaatia rikosrekisteriotteen vain omalta henkilöstöltään työ- tai virkasuhteeseen nimittämisen yhteydessä.

Valvontalain 2 §:n 2 momentin mukaisesti lakia ei sovelleta henkilöstöä vuokraaviin yrityksiin, joten henkilöstövuokrausyrityksillä ei ole oikeutta vaatia henkilöstöään esittämään rikosrekisteriotetta. Siten iäkkäiden ja vammaisten parissa työskentelevä vuokrahenkilöstö ei ole oikeutettu saamaan Oikeusrekisterikeskuksen myöntämää rikosrekisteriotetta, koska sitä ei voi heiltä vaatia esitettäväksi vuokratyönantaja eikä palveluntuottaja. Oikeusrekisterikeskus on katsonut, että henkilöstövuokrausyritysten kautta työskenteleville henkilöille ei luovuteta rikosrekisteriotteita.

Vuokratyöntekijät on jätetty kokonaan valvontalainsäädännön ulkopuolelle, vaikka palveluntuottaja vastaa asiakkaalle ja potilaalle omien työntekijöiden ohella myös vuokratyövoiman toteuttamista sosiaali- ja terveydenhuollon palveluista (HE 299/2022 vp, s. 87). Lisäksi henkilöstövuokrauksen kautta työskenteleviin sote-alan työntekijöihin voi nykyisen toimintamallin vuoksi kohdistua luotettavuusepäilyjä. Valvontalain muutos on tarpeellinen myös työntekijöiden yhdenvertaisuuden vuoksi.

Jotta hyvinvointialueet voisivat täyttää tosiasiallisen valvontavelvollisuutensa, tulee nykyiseen lainsäädäntöön tehdä muutos, niin että myös vuokratyöntekijät ovat oikeutettuja saamaan rikosrekisteriotteen työskennellessään ikääntyvien ja vammaisten henkilöiden parissa. Lainsäädäntö tulisi muuttaa esimerkiksi vastaamaan lakia lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä (504/2002), jota sovelletaan työ- ja virkasuhteessa tehtävään työhön, ja jossa velvollisuus pyytää rikosrekisteriote nähtäväksi on säädetty työnantajalle.

Kommenttinne arviomuistion luvusta 9 (Valvontalain 5 luku Viranomaisvalvonta)

Ei lausuttavaa.

Kommenttinne arviomuistion luvusta 10 (Valvontalain 7 luku Erinäiset säännökset)

STM:n arviomuistiossa esitetyn näkemyksen mukaan vuokratyövoimassa olisi valvontahavaintojen perusteella yliedustettuna ammattihenkilöitä, joiden kohdalla on jouduttu harkitsemaan potilas- ja asiakasturvallisuutta turvaavia toimenpiteitä (kohta 10.1, s. 82). Temporen ja Onvire Oy:n havaintojen perusteella tällaista ilmiötä ei ole tunnistettu. Tiedossamme ei myöskään ole tutkimus- tai muuta selvitysaineistoa, joka osoittaisi arviomuistiossa esitetyn näkemyksen paikkansapitävyyden.

Kommenttinne arviomuistion luvusta 11 (Valvontalain 8 luku Voimaantulo)

Ei lausuttavaa.

Kommenttinne arviomuistion luvusta 12 (Erinäiset kysymykset)

Ei lausuttavaa.

Muut kommentit arviomuistiosta

Tempore Henkilöstöpalvelut Oy ja Onvire Oy kiittävät mahdollisuudesta antaa lausuntonsa.

Jantola Jaana
Tempore Henkilöstöpalvelut Oy